

شرح درس

دوره: کارشناسی ارشد

عنوان درس: برنامه ریزی کالبدی معماری

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: 2

تعداد ساعات: 32

نیمسال تحصیلی: دوم 94-95

مدرس: دکتر مینا کبودرآهنگی

خلاصه درس:

برنامه ریزی کالبدی فرآیندی برای نیل به آینده مطلوب در بهره برداری از ساختمانها در طول زمان است. یعنی میتوان در جهت بهره برداری حداکثر از ساختمان تصور و انتخابی درست در تخصیص فضا ها به عملکرد های مختلف تعریف و راهکارهای مختلف جهت رسیدن به آنها را مورد ارزیابی قرار داد. فرآیند برنامه ریزی کالبدی در واقع سازماندهی کمی فضاها است و بالطبع قبل از فرآیند طراحی معماری (سازماندهی کیفی فضاها) صورت میپذیرد. در گذشته برنامه ریزی امری جدا از طرح و ساخت بناهای معماری نبوده و تواما صورت می گرفته است اما امروزه با پیشرفت تکنولوژی های ساخت، گستردگی طیف نیازهای استفاده کنندگان و محدودیت های زمان و مکان لزوم برنامه ریزی بویژه از دیدگاههای اجتماعی-اقتصادی، زمانی و مکانی بوضوح مشهود است. درواقع با برنامه ریزی اهداف و راهبردهای طرح با در نظر گرفتن نیاز ها، کاربریها و ضوابط موجود تعیین میشوند. بدیهی است که دانشجویان با دانستن اصول و روشهای برنامه ریزی کالبدی معماری میتوانند آگاهانه تر وارد مرحله طراحی شده و تصمیمات بهتری را برای طراحی و تخصیص فضاها به عملکرد های گوناگون اتخاذ کنند.

هدف درس : Goal

هدف اصلی این درس آموزش اصول ، مراحل ،اهمیت و ضرورت برنامه ریزی کالبدی معماری به دانشجویان میباشد.

اهداف اختصاصی :Objectives

- آشنایی با مفاهیم و تعاریف برنامه ریزی معماری
- آشنایی با استاندارد های شهری بویژه سرانه ها، تراکم های شهری و استاندارد های معماری
- آشنایی با روشهای تهیه اطلاعات ، تنظیم و برنامه ریزی معماری با توجه به کاربرد اراضی
- آشنایی با روش استفاده از مطالعات محیطی در برنامه ریزی شهری و معماری

نتایج حاصله از آموزش این درس : Learning Outcomes

در صورت به اتمام رساندن موفقیت آمیز این درس دانشجویان قادر خواهند بود تا:

- نگرش سیستمی در برنامه ریزی داشته باشند
- کاربری اراضی ، جمعیت و کاربرد آنها در برنامه ریزی را بدانند
- سازگاری و ناسازگاری بین عناصر سیستم شهری ، درجات ناسازگاری و ضوابط همجواری ها را درک کنند
- نقشه های کیفیت ابنیه شهری را تهیه و تنظیم نمایند
- ضوابط شهری و چگونگی تاثیر آنها بر کالبد معماری را درک کنند
- معیار سلسله مراتب خدمات در شهر و نحوه استقرار آنها را تعیین نمایند
- برای مجموعه ها اعم از مسکونی، تجاری، تفریحی و ... برنامه ریزی نمایند

شیوه های ارائه درس:

این درس یک برنامه دو واحدی میباشد که طی 16 هفته به دانشجویان ارائه میشود. سخنرانی، بحث و تبادل نظر، سمینار، مباحثه آنلاین و مطالعه شخصی توسط دانشجویان از روشهای ارائه درس به کار گرفته شده در این واحد درسی میباشد.

سخنرانی: 2 ساعت در هفته

مطالعه و فعالیت شخصی دانشجو برای این درس: 4 ساعت در هفته

چگونگی تماس دانشجویان با مدرس:

تماس: m-ahangi@srbiau.ac.ir ، 09212761229 viber & whatsapp

ملاقات: روزهای شنبه، یکشنبه، دوشنبه، چهارشنبه

مهارتهای مشترک فارغ التحصیلان با فراگیری این درس:

انتظار می رود دانشجویانی که در این دوره تحصیل می نمایند در صورت به پایان رساندن موفقیت آمیز دوره به توانمندیهای ذیل دست یابند:

انضباط علمی		مهارتهای مشترک فارغ التحصیلان دوره ارشد (Graduate Capabilities)
1.0	ارتقاء سطح علمی در رشته تحصیلی	
1.1.	- قادر به فهم ارتباط بین تئوری ها و عملکرد آنها	√
1.2.	- فهمیدن مسائل اجتماعی مربوط به رشته تحصیلی	√
1.3.	- فهمیدن مسائل حرفه ای مربوط به رشته تحصیلی	
قابلیت های شناختی		
2.0	یادگیری مادام العمر	
2.1	- استقلال در یادگیری (یادگیری مستقل)	
2.2	- تعیین محل، استخراج، ترکیب و استفاده از اطلاعات به طور موثر	√
2.3	- در گیری فکری با موضوع	√

3.0	تفکر و مهارت حل مسائل	
3.1	- تفکر نقادانه و اقتضایی	√
3.2	- تجزیه و تحلیل رخدادها	
3.3	- تصمیم سازی و تصمیم گیری بخردانه	√
مهارت های ضمنی		
4.0	مهارت های ارتباطی	
4.1	- برقراری ارتباط مناسب در موقعیت ها و شرایط متفاوت	
4.2	- توانایی انتقال اطلاعات و تدریس	
5.0	مهارت های فردی	
5.1	- مدیریت مستقل و متکی به خود	
5.2	- انعکاس خود باوری در اعمال شخص و یادگیری	
5.3	- خلاقیت و نو آوری و ارائه روش و راه حل های بهینه در حل مسائل	√
5.4	- برنامه ریزی کلان و نظارت و کنترل اجرای برنامه ها	
5.5	- تهیه و تدوین استانداردها، دستورالعمل ها و راه کارها	
5.6	- توانایی کار آفرینی، خلق و راه اندازی عرصه های جدید کسب و کار	
5.7	- مستند سازی فرآیند های انجام کار و ارائه گزارش از نتایج فعالیت ها	√
6.0	مهارت های کار گروهی	
6.1	- درک درست از پویایی و قدرت کار گروهی	√
6.2	- برنامه ریزی انجام کار و توانایی هدایت افراد تحت سرپرستی در کار گروهی	√
6.3	- برقراری ارتباط موثر در محیط کار	

7.0	پایبندی به ارزشهای انسانی و شهروندی	
7.1	- رعایت الزامات بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) در کار حرفه ای	
7.2	- رعایت اخلاق حرفه ای	
8.0	ارتقاء سواد دیجیتالی و زبان مشترک بین المللی	
8.1	- انجام فعالیت های پژوهشی و تحقیقاتی با استفاده از اینترنت	√
8.2	- استفاده و فهم منابع جدید	√

قوانین عمومی و مقررات تحصیلات تکمیلی:

دیرکرد در تحویل و ارائه تکالیف (پروژه)

کلیه تکالیف فردی و گروهی محول شده به دانشجویان میبایست در روز تحویل پروژه (ذکر شده در شرح درس) و تا پایان وقت اداری آن روز به استاد مربوطه یا دفتر گروه (در صورت توصیه استاد) تحویل داده شوند. جریمه دیرکرد در تحویل و یا ارائه تکالیف بدون ارائه دلیل موجه 10% کسری نمره پروژه به ازای روز اول دیرکرد و 5% کسری روزانه برای ادامه تاخیر در روزهای متوالی خواهد بود. تعطیل رسمی و آخر هفته بعنوان یک روز محاسبه خواهند شد.

غیبت بدون ارائه دلیل موجه در زمان ارائه سمینار و یا امتحانات به منزله عدم تمایل دانشجو و در نتیجه عدم قبولی در امتحان و یا سمینار خواهد بود.

حضور در کلاس، شرکت در بحث ها

حضور در کلاسها اجباری میباشد. دانشجویانی که 30 دقیقه بعد از شروع در کلاس حاضر شوند به منزله غایب تلقی میشوند. حضور در حداقل دو سوم از کلاسها برای داشتن اجازه شرکت در امتحان یا سمینار و در نهایت گذراندن واحد درسی الزامی میباشد.

دانشجویان با توجه به چگونگی حضور آنها در کلاس اعم از شرکت در مباحث ارزیابی میشوند. لذا انتظار میرود که در مباحث جاری در کلاس بصورت فعالانه شرکت داشته باشند. بدیهی است اساتید به شکوفایی نظرات شما در مباحث و انجام تکالیف درخواستی کمک خواهند کرد.

دانشجویان ملزم به ارائه کلیه تکالیف میان ترم و کلاسی میباشند. عدم ارائه تکالیف با ضریب بیش از 20% به منزله عدم قبولی دانشجو در واحد درسی مربوطه خواهد بود و لو اینکه دانشجو بیش از 50% از نمره کلی درس مربوطه را کسب نماید.

سرقت ادبی و استفاده از منابع بدون ذکر منبع *Plagiarism*

سرقت ادبی به معنی استفاده از "کار" دیگران بدون استناد به منبع می باشد. "کار" شامل منابع نوشتاری از جمله کتابها، ژورنالهای علمی، مجلات و مقالات و همچنین فیلمها و برنامه های کامپیوتری می باشد. از آنجایی که واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی سعی در مطرح شدن، ارائه خدمات و انجام کارهای علمی در سطح استاندارد های بین المللی را دارد، هیچ گونه سرقت ادبی، حتی سهوی در این واحد درسی پذیرفته نیست.

دو نمونه از رایج ترین نوع سرقت ادبی سرقت از منابع نوشتاری و کار سایر دانشجویان به شرح زیر می باشد:

1- منابع نوشتاری

به طور کلی هر آنچه از کار دیگری اعم از ایده، نظریه، نتیجه آزمایش یا پژوهش که مورد استفاده دانشجو قرار میگیرد باید به شیوه صحیح و استاندارد بین المللی رفرنس دهی شود. (ترجیحا APA)

نمونه سرقت ادبی ممکن است فقط در استفاده بدون ذکر منبع یک یا دو جمله و یا یک جدول، شکل و یا عکس از یک کتاب، مجله و یا وبسایت باشد. موارد پیشرفته سرقت ادبی میتواند بصورتی باشد که کل گزارش و یا مقاله دانشجو به صورت کپی و یا ترجمه کار دیگری باشد و تنها جملاتی توسط دانشجو اضافه شده باشد.

هر چند اینگونه استفاده از منابع توسط دانشجویان ممکن است بعنوان نقص در درج رفرنس تلقی شود، اما به جهت ارتقاء سطح علمی آموزش و رعایت مقررات در سطح بین المللی، این کار مغایر ارزشهای دانشگاه جامع علمی کاربردی آیین زندگی و مردود می باشد. لذا خواهشمند است دانشجویان نسبت به درج صحیح رفرنس اعم از نوشتار، ایده، عکس و منابع اینترنتی اقدام لازم را بعمل آورند. بدیهی است عدم رعایت این مهم عواقبی همچون عدم پذیرش کار دانشجو و به تبع آن عدم کسب نمره مفروضه برای این بخش را در پی خواهد داشت.

2- کار سایر دانشجویان

متأسفانه یکی از روشهای متداول بین دانشجویان، دست به دست کردن و استفاده دوباره از تکالیفی که اساتید به عهده دانشجویان میگذارند می باشد. هر دانشجوموظف است تکالیف درخواستی را شخصا و بدون کپی برداری از کار سایر دانشجویان خواه در دوره های قبلی مرکز و خواه در دیگر مراکز آموزشی و دانشگاهها انجام دهد. عدم رعایت این مهم نیز عواقب مندرج در بند قبل را در پی خواهد داشت.

آموزش دانشجو محور *SCL*:

مدرس این درس، روش آموزشی دانشجو محور را به کار میگیرد. این روش با بکارگیری اصول شناخته شده دانشجو محوری، سعی در بهبود آموزش و تشویق دانشجویان به حضور فعالانه در مباحث را دارد. این روش دانشجویانی فعال و مسئولیت پذیر در زمینه یادگیری را پرورش میدهد. روشهای تدریس و یادگیری گوناگونی از جمله یادگیری تجربی، یادگیری بر پایه حل مساله، مشاهده تخصصی مکانها، بحث های گروهی، سمینار ها، کارهای گروهی و غیره در این درس به کار گرفته میشوند.

در این سیستم دانشجویان باید:

- در امر یادگیری فعال باشند
- جهت گیری فردی به منظور افزایش توانایی های تحصیلی داشته باشند
- قادر به کسب مهارتهای مفید در بازار کار باشند
- پویا در کسب دانش باشند
- بازیکنان فعال در کار تیمی باشند

روشهای ارزیابی دانشجوی

دانشجویان به دو شکل مستمر و نهایی مورد آزمایش قرار خواهند گرفت. ارزیابی مستمر زمینه های تحقیق را در دانشجو فراهم میسازد. این شیوه از ارزیابی با برگزاری میان ترمها و تکالیف مستمر صورت میگیرد. ارزیابی تراکمی بوسیله امتحان یا پروژه آخر ترم صورت میگیرد.

طرح ارزیابی

نوع ارزیابی ها	شیوه	نتایج حاصله درس	ارائه presentation	تحویل کار	نمره
پروژه برنامه ریزی	گروهی	5، 3، 2و6، 8	ندارد	هفته 16 تاریخ:	8
امتحان	فردی	1 و 2	-	هفته 16 تاریخ:	12
Portfolio تهیه	فردی	1، 3، 5، 6، 2 و 8	-	هفته 16 تاریخ	اختیاری
مجموع					20

محتویات ارزیابی ها Assessment Components

1- پروژه گروهی 8 نمره: مثال یک برنامه ریزی کالبدی

بمنظور درک عمیق دانشجویان، درگیری ذهنی آنها با برنامه ریزی کالبدی معماری و تجربه کار گروهی، از آنان خواسته میشود تا در گروههای 3 و 4 نفره (بسته به جمعیت کلاس) برای موضوع واحدی که توسط مدرس درس و بعنوان کارفرما پیشنهاد میشود برنامه ریزی نمایند. دانشجویان موظفند گزارشی دقیق و کامل با بیان جزئیات را در 5 فصل و با فرمت و جزئیاتی که در شرح تکلیف ذکر شده و در ابتدای ترم به آنان داده میشود آماده کنند. بدیهی است که دانشجویان فرصت چک کردن روند پروژه را در کلاس و یا سایر روزهای حضور مدرس خواهند داشت. در پایان ترم فرم ارزیابی همگروهی ها به دانشجویان داده میشود و از آنها خواسته میشود تا چگونگی همکاری همگروهی های خود و میزان رضایتمندی از این کار گروهی را در فرم مربوطه درج کنند. این رویکرد باعث میشود که مدرس در تخصیص نمرات به کارگروهی دانشجویان عدالت را رعایت کرده و موجبات دلگرمی دانشجویان پرکار را فراهم کند. دانشجویان با عملکرد ضعیف در گروه نیز به تناسب عملکرد خود نمره کمتری از همگروهی ها دریافت کرده و در کارهای گروهی بعدی ملزم به فراگیری اصول کارگروهی خواهند شد.

2- امتحان کتبی 12 نمره

علاوه بر پروژه گروهی دانشجویان مورد آزمایش و امتحان کتبی نیز قرار میگیرند که زمان برگزاری آن در پایان ترم خواهد بود.

3- آماده سازی Portfolio

دانشجویان دوره ارشد تشویق به آماده سازی Portfolio در محیط مجازی folio spaces میشوند. این کوششی خواهد بود برای درک هر چه بهتر مفاهیم آموزش داده شده. بعلاوه زمینه درخشش دانشجویان در عرصه های کاری و تحصیلی داخل و خارج از کشور فراهم مینماید.

برنامه هفتگی:

مطالعه شخصی دانشجو	مشاوره و راهنمایی پروژه ها	سخنرانی	موضوعات/مطالعات	هفته/تاریخ
				ساعت
4	0	2	- معرفی درس - آشنایی با دانشجویان - معرفی پروژه گروهی - گروه بندی دانشجویان - بیان چگونگی ارزیابی - توضیح فرمت گزارش پایانی پروژه	هفته اول
4	0	2	- تعاریف - برخی نمونه های برنامه ریزی معماری - لزوم هماهنگی و تناسب - متغیر ها - مراحل فرآیند برنامه ریزی	هفته دوم
4	0.5	1.5	- ادبیات پروژه - تیپولوژی - بررسی زمینه پروژه	هفته سوم
4	1	1	- برنامه ریزی از دیدگاههای مختلف - جایگاه برنامه ریزی - برنامه ریزی کالبدی اراضی شهری - نقشه های کالبدی اراضی شهری	هفته چهارم
4	1	1	- تراکم و سرانه جمعیت - طبقه بندی کاربریهای اراضی - کنترل ارتفاع ساختمانها - تعیین سطح اشغال - سطح آشکاری آسمان	هفته پنجم
4	1	1	- برنامه ریزی مستقیم/معکوس/تطبیقی - اهداف و مقاصد پروژه	هفته ششم
تعطیلات نوروز بدون تماس با دانشجویان				
4	1	1	- گردآوری و تحلیل اطلاعات - نظام ارزشی - درستی اطلاعات - تبدیل به داده های سودمند - انواع اطلاعات	هفته هفتم
4	1	1	- ابزار های کار در برنامه ریزی معماری - تحلیل سایت	هفته هشتم

4	1.5	0.5	- شناخت راهبردهای برنامه	هفته نهم
4	1.5	0.5	- ساختارهای برنامه ریزی کالبدی معماری	هفته دهم
4	1	1	- سطوح متشکله ساختمان - جمعیت حاضر در ساختمان - مساحت، سرانه و انواع آن	هفته یازدهم
4	1	1	- شاخصهای کنترل محاسبات - توزیع مناسب فضاها	هفته دوازدهم
4	2	-	- چک کردن پروژه گروهی	هفته سیزدهم
4	2	-	- چک کردن پروژه گروهی	هفته چهاردهم
4	2	-	- چک کردن پروژه گروهی	هفته پانزدهم
4	آپلود فایل %20 elearning	-	- چک کردن پروژه گروهی	هفته شانزدهم

منابع:

Emmitt, S. (1999). *Architectural Management in Practice*. Routledge.

Emmitt, S. (2014). *Design Management for Architects, 2nd Edition*. Wiley-Blackwell.

Emmitt, S., Prins, M., & Otter, A. (2009). *Architectural Management: International Research and Practice*. Hoboken: Wiley-Blackwell.

Nelson, C. (2006). *Managing Quality in Architecture*. Routledge.

Hershberger, R. (2016). *Architectural Programming and Predesign Manager*. Routledge.

Nicholson, M. P. (1992). *Architectural Management*. Taylor & Francis.

روزرخ، ن. (1388). *برنامه ریزی کالبدی*. سازمان برنامه و بودجه.